

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

6517 *Incoació de l'expedient de declaració com a BIC de la zona arqueològica de les termes romanes de Son Sard del terme municipal de Son Servera*

A la sessió del dia 10 de maig de 2016, la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca, va acordar, entre d'altres, el següent:

“

I.- Incoar l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de zona arqueològica, de les Termes romanes de son Sard del terme municipal de son Servera, la descripció i la delimitació del qual figuren a l'informe tècnic emès pel cap de la secció d'arqueologia i etnologia del Servei de Patrimoni Històric en data 12 d'abril de 2016, que s'adjunten i formen part integrant del present acord.

II.-Suspendre la tramitació de les llicències municipals de parcel·lació, d'edificació o d'enderrocament en la zona afectada i, també, la suspensió dels efectes de les llicències ja concedides. Qualsevol obra que calgui realitzar haurà de ser prèviament autoritzada per la Comissió Insular de Patrimoni Històric.

Aquesta suspensió dependrà de la resolució o de la caducitat del procediment.

Tot això de conformitat amb els punts 3 i 4 de l'article 8 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears.

L'acord de declaració s'haurà d'adoptar en el termini màxim de vint mesos comptadors des de la data d'iniciació del procediment. Caducat el procediment, no es podrà tornar a iniciar en els tres anys següents, llevat que ho demani el titular del bé, de conformitat amb l'article 10.6 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre PHIB.

III.-Notificar aquesta Resolució als interessats, a l'Ajuntament de Son Servera i al Govern de les Illes Balears.

IV.- Publicar aquest acord d'incoació al Butlletí Oficial de les Illes Balears, i en el Boletín Oficial del Estado i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural i comunicar-ho al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears per tal que es procedeixi a la seva inscripció, i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.”

El trasllat d'aquest acord es fa a reserva de l'aprovació de l'Acta.

Palma, 26 de maig de 2016

El secretari delegat de la Comissió Insular de Patrimoni Històric

Miguel Barceló Llompart

Annex 1: (Es publica com a annex un extracte de l'informe tècnic de data 12 d'abril de 2016. L'informe íntegre a què fa referència l'apartat I de l'acord d'incoació, consta a l'expedient administratiu núm. 165/2016. Aquest expedient es podrà consultar a les dependències del Servei de Patrimoni Històric (Plaça Hospital, 4, Palma 07012) per aquells interessats en el procediment i que acreditin aquesta condició, d'acord amb el que disposa l'art. 31 i ss. de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener).

Informe Tècnic

Antecedents:

En motiu de les obres de construcció d'un carril per a ciclistes a la carretera Ma-4034, van ser identificades una sèrie de estructures muràries associades amb material ceràmic d'època tardo-romana.

L'espai de referència es troba entre el Puig de Son Sard i el de Son Coll. Es el tram final de la carretera Ma-4034, quan connecta amb la Ma-4032 o coneguda també com a carretera de la Costa dels Pins.

El resultat de la intervenció arqueològica realitzada evidenciant l'existència de restes constructives d'època romana que es corresponen a unes termes que haurien format part d'un conjunt més ampli, possiblement una vila romana. Les estructures han estat en part exhumades i del resultat de l'excavació s'ha evidenciat l'existència de més restes arquitectòniques i mobles a la resta de la parcel·la.

Respecte dels materials mobles que es veuen en superfície, es pot afirmar sense marge d'error, que la presència de material ceràmic d'època romana, indica la presència d'un conjunt monumental de primer ordre.

És aquest jaciment, un jaciment de nova planta que es va assentar a una àrea ja habitada en anterioritat el 123 a.C. Justifica aquesta continuïtat d'ocupació en un mateix espai la presència de l'aigua. En aquesta zona arqueològica, llavors podem afirmar que es precisament aquest element, l'aigua qui serveix de nexa a tots els elements, tant arqueològics com etnològics que conformen el Bé d'Interès Cultural.

No podem deixar de banda la singularitat d'aquest. Són les primeres, i en aquest moment les úniques construccions termals de entitat trobades a l'àmbit rural de l'Illa de Mallorca, fet que per si sols justifica la declaració de Bé d'Interès Cultural amb la categoria de zona arqueològica.

a) El tipus de bé.

Jaciment arqueològic de cronologia alt imperial i baix imperial, amb presència de material Islàmic. Proposta d'Incoació de l'Expedient de Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica.

b) La delimitació de l'entorn de protecció del bé afectat.

La delimitació i l'entorn de protecció son els que figuren al Plànol que s'adjunta. La justificació de la mateixa és la presència de ceràmica en superfície o d'elements arquitectònics existents.

c) Les pertinences o accessoris del bé.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica el Monument que figura al registre de Béns d'Interès Cultural del Ministeri de Cultura a la categoria de Monument Necròpolis de Son Sard, (Puig de Son Sard) codi (R.I.) – 51 – 0002996 – 00000. i es correspon al jaciment que a la carta arqueològica del Govern balear, figura amb el nom de Sementer de Ses Coves / Son Sard, codi 49/040.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica el Monument que figura al registre de Béns d'Interès Cultural del Ministeri de Cultura a la categoria de Monument Coves de Son Sard (Coves des Torrent) codi (R.I.) – 51 – 0002995 – 00000. i es correspon al jaciment que a la carta arqueològica del Govern balear, figura amb el nom de Coves des Torrent Son Sard, codi 49/039.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica el jaciment que a la carta arqueològica del Govern Balear figura amb el nom Can Monseriu/Son Sard 49/008.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica el jaciment arqueològic que a la carta arqueològica figura com Sa Font des Molins, 49/013. Al mateix temps, aquest jaciment està inclòs en el catàleg de Patrimoni Històric Artístic-Arquitectònic i paisatgístic de Son Servera, amb el núm. 2005. La descripció que aquí se'n fa, es la de: “Restes d'un molí d'aigua que es troben als marges d'un torrent. Conserva la canalització per on l'aigua accedeix al cup i d'aquí a tot l'enginy que fa moure les moles. A la part inferior d'aquesta canal elevada es troba la caseta on hi havia tot l'entramat per la moltura i per on desaguava el cabdal. A l'actualitat tot el conjunt es troba molt degradat degut a la seva inutilització. Aparellat a l'estructura del molí hi ha un entramat de sèquies de reg que cal protegir”.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica l'element catalogat en el catàleg de Patrimoni Històric. Artístic, Arquitectònic i Paisatgístic de Son Servera, com a Sistema Hidràulic i Molí Hidràulic de Son Comparèt, núm. 1003. La descripció que aquí se'n fa es:

“Restes d'un molí d'aigua. Conserva la síquia elevada per la conducció del líquid cap al cup. Aquest molí i la síquia formen part d'un sistema hidràulic major amb nombrosos elements associats. En aquest cas incloem també la bassa que a manera de safareig regulava el cabdal d'aigua que movia la maquinària del molí. Aquesta bassa es troba a la vorera de la carretera PM 403-4, cosa que fa perillar la seva existència. Entre la bassa – safareig i el molí hi trobem també restes de canalitzacions que així mateix s'utilitzaven pel reg dels horts associats. Hi ha també una sínia i un safareig independents que incloem en aquesta fitxa”.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica l'element catalogat en el catàleg de Patrimoni Històric. Artístic, Arquitectònic i Paisatgístic de Son Servera, com a Barraca de Roter catalogat amb el núm. 1079. La descripció que aquí se'n fa es:

“Cabana de roter formada per el desdoblament de les parets (marges) que tanquen la finca i serveixen a l'hora com a partions. La coberta està formada per lloses de pedra recolzades damunt troncs sense escairar. La fàbrica dels murs és de pedres i morter, i la seva textura és conseqüència d'haver deixat vist el material de construcció, sense cap tipus d'enllestiment”.

És part integrant d'aquesta zona arqueològica el dipòsit de opus signinum, situat al tall de la carretera Ma 4032.

Es part de la zona arqueològica la síquia i la bassa, situades a tocar de la rotonda del camí d'accés al camí d'Artà.

Formen part d'aquesta zona arqueològica totes les restes que a rel d'intervencions arqueològiques pretèrites o futures puguin aparèixer dintre de l'àrea de la zona arqueològica o del seu entorn de protecció.

d) Els béns mobles vinculats a l'immoble.

Són Béns mobles vinculats a aquesta zona arqueològica tots aquells béns que fruit de intervencions arqueològiques o de treballs casuais que s'han trobat o es puguin trobar dintre de l'àrea d'afectació o dintre del entorn de protecció. Son també Béns Mobles vinculats a aquesta zona arqueològica tots els elements dipositats a Museus o col·leccions privades, que tenguin relació directa amb aquesta zona arqueològica.

e) La memòria històrica del bé.

Les restes arqueològiques exhumades cal relacionar-les amb altres jaciments arqueològics i elements etnològics de la zona. Per una banda per la seva proximitat i per l'altre per l'estreta relació amb el món de l'aigua que tenen tots els elements que queden integrats dins aquesta zona arqueològica. Tant es així que el jaciment està situat entre dos molins hidràulics, concretament el del molí de banyeres de d'alt i el molí de banyeres de baix. El topònim "banyeres" ja ve documentat al S. XVII. D'aquesta manera, Palomar (PALOMAR 2012) cita a Gili (GILI 2007: 104) quan recull una referència documental on apareix el topònim Banyeres:

"L'any 1633, la documentació registra la font anomenada d'en Senega en el lloc del molí de Banyeres d'Avall (AMA-2661). El mateix any, hi ha qüestió sobre un torrent que és a la possessió de Son Sard, a damunt la font d'en Senega. Un testimoni interrogat és l'Honorable Bartomeu Sard, de 50 anys d'edat, que declara que "per part damunt de la font, dita d'en Senega, ve un torrent, el qual torrent quan es a prop de la font circa 200 passes a damunt de dit torrent, se'n fan dos braços, un dels quals tira a la font d'en Senega, i l'altre braç tira an el pla de la Mallola, és a dir, quan ve molt gros i l'amo de la possessió, dita Son Sard, girava tota l'aigua que venia pel pla de na Mallola que li feia dany en el braç de la font i no he sentit a dir mai que el pla de na Mallola sia estat mai torrent reial", i mestre Miquel Servera, teixedor de lli, de 62 anys d'edat, que comunica que "jo he estat molts d'anys a Banyeres i a la Plana" (AMA-2061)."

De la mateixa manera, trobam referències a ceràmica trobada en superfície a publicacions que defineixen aquest jaciment amb el topònim de Can Monseriu (ORFILA et alii 1996:20). L'any 2009, l'arqueòleg Josep Merino, va incloure en el catàleg municipal la taca ceràmica que es veia en superfície en el solar. Diu la fitxa del catàleg municipal de Son Servera: "Jaciment arqueològic definit per la presència de ceràmica en superfície, majoritàriament romana. Així mateix, en alguns talls del terreny de la parcel·la 74, produïts per l'existència d'una antiga gravera, es veuen paviments d'opus signinum seccionats i associats a restes de parets que sens dubte daten de l'època romana".

Per altra banda, les referències històriques, referents a l'existència de jaciments arqueològics a la zona, ja les trobam al Inventario de -Monumentos Históricos i Protohistóricos de la Isla de Mallorca- d'aquesta manera Mascaró donava el codi 1335 al jaciment que a la carta arqueològica del Govern Balear es correspon al 49/040 sementer de ses Coves, també al mateix inventari, recollia amb el codi 1334 la cavitat que la carta arqueològica inventaria com Coves des Torrent 49/039. És Palomar, (PALOMAR 2012) qui interpreta la relació entre aquests dos jaciments i les termes objecte d'aquest expedient. Així, a més de la proximitat diu que a ambdós jaciments es troba ceràmica d'època romana i tegulae en superfície. Afegeix l'autora que ha estat assabentada de reiterats episodis d'espoli. L'arqueòloga refereix una notícia del N.A.H. (:1953:187):

"Durante los meses de septiembre y octubre de 1945 la Comisaría Local de Artá ha llevado a cabo trabajos de exploración en diferentes estaciones arqueológicas en la zona noroeste de Mallorca. Así, en el monte del predio "Son Sard", del termino de Son Servera, se ha localizado una cueva natural de enterramiento del círculo de cultura almeriense, y en el llano, una necrópolis romana en tégulas, de baja época. /4-XII-1946.)-M."

Per el que en aquest apartat s'ha explicat queda del tot palès que tant a la bibliografia científica com les troballes més o menys casuals indicaven la existència d'un jaciment arqueològic d'alt valor.

f) L'informe detallat sobre l'estat de conservació del bé.

L'estat de conservació de les restes es relativament bo en el cas de les termes romanes i molt deficitari a la resta de elements.

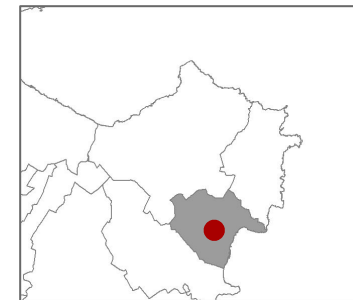
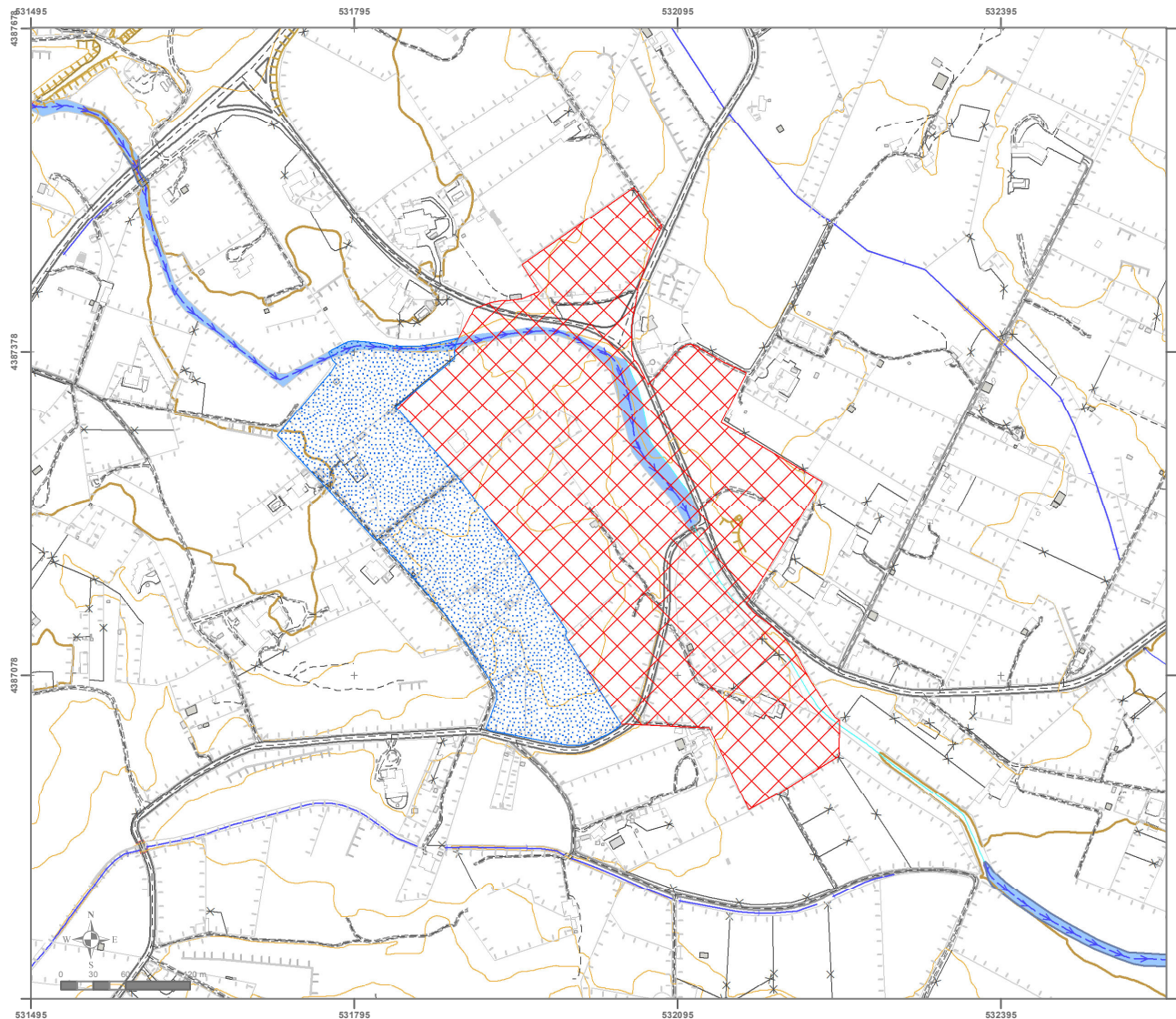
Per tot el que s'ha exposat, es proposa a la Comissió Insular de Patrimoni Històric, incoar l'expedient de Declaració de Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica de les Termes Romanes de Son Sard a Son Servera.

Annex 2: Planimetria

Delimitació de la zona arqueològica de les termes romanes de Son Sard -Son Servera-

- Zona arqueològica
- Entorn de protecció

Base cartogràfica:
Mapa Topogràfic de Mallorca -2006-

